

ივერია

კავთის დასაყვად და ცაქო განკუთვალა-
დასაქვადი უნდა მოჰმარონო: თუიონ რედაქ-
ციას, ვეიკო, ავჭალის ქუჩაზე, ვარანოვის
მგლის სახლში, თუ გრუნისკის სახ-
ლში: წერეთლის განყოფილება საზოგადო-
დების განყოფილის, სათავე-აზნაური ხან-
ის სახლში, სახლის ქუჩაზე.
ფის განკუთვალა. ჩვეულებრივი სტო-
ქონი რვა კაპიტი.

1877—1892

ს ა ზ ლ ი ტ ი ე ლ ა ს ლ ი ტ ე რ ი ა ტ ე რ ი ა გ ა ზ ე თ ი

1877—1892

გაზეთი „ივერია“ თებერვლის პირველი დამატებითი ნომერი ღირს 50 კაპ.

ნათალია მუხამის ასული და დიმიტრი მიოხრას ძე ძალი-
ნიძე, აუწყებენ რა გულთხადის მუხამხარებით ნათალია და ნა-
ნობა გარდაცვალებას პირველი მელისისა, ხოლო მეორე ძინ-
ის თვისისა მასწავლებლის ალექსანდრე მიოხრას ძის ძალინი-
ძისა, სთხოვენ მომხმარებელ 18 თებერვალს, საღამო ჟამზე, დიდუ-
ბის ეკლესიაში პანაშვილზე. მიკავლებულს გამოასვენებენ იმავე
ეკლესიაში კუთხის სასაფლაოზე 19 თებერვალს.

„ივერია“

გამოვა 1892 წელს იმავე პრინციპით, როგორც ჰქმედ-
ვისაჲ ჰქუის დიმიტრი მუხამის ძე 1892 წლისათვის მიმდარდო-
ბისა: ტიფლისში: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოზის ქუჩაზე, ვარანოვის
ძეგლის პირდაპირ, თუ გრუნისკის სახლში, № 21; ბ) ქართველი
შრომის წერეთლის განყოფილებულ საზოგადოების* კანცელარის, სა-
სახლის ქუჩაზე, თავდაზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარვასლის გა-
ლერეაში.

ტელეგრაფი გარე მესაზრებას უნდა დასაბრუნებდეს გაზეთი შემდეგის ადრესით:
Тифлиси. Въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРІА“.
რედაქცია ამასთანავე აცხადებს, რომ თუ გაზეთის გაზიარებას გამო მსუ-
ხის მეშვეობით მართა ამ სუბსიდი-მომართა წინაშე, უნდა გაზეთის დაკვეთა-
სათვის შესასწავლად იქნეს პირდაპირ რედაქციაში და ან წერეთლის განყოფი-
ლებაში საზოგადოების* კანცელარიაში წარმოადგინოს, ანუ გამოცხადოს.
გაზეთის ფის დასაყვადი გაზეთის სათავე-აზნაური ხანის სრული პირისა გაზეთის
დაკვეთისა გამოცხადებულა უნდასაყვადი გვერდზე.

ახალი ამბავი

* 17 თებერვალს მორიგი კრე-
ბა ჰქონდა საქონს. კრების უნდა
ამოიკრია ორი კანდიდატი გამგეო-
ბის წევრთა. სამს უყარა საქმოდ კე-
ნტი: ბ-ნი თ. წერეთელს, სავანელს
და აბინცს. მათში პირველმა მიი-
ტო 24 კენტი თეთრი, 6 შავი, მეო-
რემ—20 თეთრი და 10 შავი, მესამემ
14 თეთრი და 16 შავი. ამ სახით
არჩულენ იქნენ ბ-ნი წერეთელი და
სავანელი. შემდეგ სხვა-და-სხვა კაც-
თა თხოვნების განხილვისა, ხმოსანი

ზუბნოლიე შეეკითხა გამგეობას მს-
ხედ, თუ რა გაუკეთებია გამგეო-
ბის ქალაქის შეღებვის მოსამატებ-
ლოდ, თანხა იმ განაჩნთა, რომე-
ლიც დაადგინა საფინანსო კომისიამ
და საქმოდ ამ ათის თვისი წინადათა,
მაგალითად: გადაეცეს თუ არა სახე-
რბი ქარხნები რიყიდნად და მად-
თოფის კონფულიდან საქალაქო მი-
წაზე, სატივოსთანო? რას აპირობს
შესახებ თხოვნისა მასხედ, რომ მთა-
ვრობამ უფლებამ მოგვეცეს რკინის-გზით
მოტანისა და გატანისა საქონლებზე
რამდენიმე გარდასახადი დაეწესოსთ

ფელეტონი

მარტოველი შორის

ფუძელ გატარებული ცხოვრება.—ჩვენი
ოცნებანი.—ზურბი სულოთა ღონესა.
სწორად აწინდელ გარემოებათა
გასაგებად საქონსა წარსულის თვა-
ლით განვიხილავთ. ნულის უკუცხადოდ,
რომ ამისთვის დღეს მეც მინდა შო-
რიდან ჩამოვადო სიტყვა. წარსულ
საუკუნის გათავებისათავე გათავდა
ქართველთათვის საზოგადო საქმეც,
რომელიც მანამდე ერთნაირად უყარა
და თავდას და გულს, ერსა და ბერს,
დიდსა და პატარას. ეს საზოგადო სა-
ქმე გახლდათ თავდაუთოველი ბძო-
ლა სამშობლოს დასაცავად. მხო-
ვადო საქმეს ყოველთვის თანა სდევს
საზოგადო აზრიც. დღეა მეცხრამე-
ტი საუკუნე და კიდევ გადასწყდა
ბედს საქართველოს, სრულიად შე-
იცვალა დროება. ქართველის მკლავს

აღიარებდა თანაშემწეობის საქმე.
თავი-თავად აყვარა პატივი, რომ-
ლითაც მანამდე ამკობდა მას ქვეყნის
აზრი. ძლიერმა სახელმწიფომ რუსე-
თისამ უთხარა საქართველოს.—შენ ფი-
ქრი ნულარა გაქვს სარს-ოსამებლისა,
დღეის იქით იმითი ხნალი ჩემს კი-
სტის იყოსო, განვითარებულ ხალხისათ-
ვის ასეთი უზრუნველ-ყოფანი მტრი-
საგან სწორედ საშიში არ იყო. იგი
ამისთანა გარემოებაში თვისის მხენ-
ობით მიმართავდა ქვეყნის გაძლიე-
რებას, მოიკრებდა მალ-ლონეს გო-
ნებისას, ზნეობისას, ქონებრივის შე-
ღობისას და, რაც მანამდე დააღ-
რუნდა და ვი-ვავალში, ერთი-აად
ამოიკვებდა, რომ თავისის ძლიერებით
პატივ-საცემი შექმნილიყო მტრისა და
მოყრის თვალში.
ჩვენ არ ვიყავით მომზადებულნი
და ვერ შევიგინეთ ახალ დროების
მოთხოვნილებანი. თავ-ბრულ დასხუ-
ლნი შევეცდებით ახალ გარემოებას.
პირველში ჯერ სინანალი გვეგონა. მე-
რე, როდესაც თანდათან გამოვერ-

ფუთხოვო რას უპირობო პენსიის წეს-
დებსა, რომელიც მე შარშან წარ-
მოვადგინეო და სხვანი. ამისი პასუ-
ხი საქონსა იგივე, რომ ეხლა
კვლავ უნდა განხილვის საფინანსო
კომისიამ წლებადელი ხარჯთ-აღრი-
ცხვა და კვლავაც გამოვხანოთ რაი-
მე ღონის-ძიებანი შემოსავლის გან-
საღიერებლოდ, თუ მომეტებელი
იქნება ჩვენი შრომა, რადგან გამგე-
ობა კვლავ არაფერს შეასრულებ-
სო. ამის შესახებ ქალაქის მოუ-
რავმა მოახსენა კრებას, რომ გამგეობა
თავის მხრივ სტილიობს სისრულეში
მოიყვანოს ის ღონის-ძიებანი, რომ-
ელიც შარშან ურჩია საფინანსო კო-
მისიამ და საქმეობაო.

* ჰარაკეცს, 14 თებერვალს,
სამეხთა სასულიერო სემინარიაში
წლიური აქტი იყო. სემინარიის ინ-
სპექტორის მიერ წაიკითხულ ანგარი-
შიდან სჩანს, რომ სემინარიაში 6
საბარაკეცს, 5 პარალელური და ერთი
მოსამზადებელი. 1891—1892 სამოს-
წელი წლის განმავლობაში სამე-
ხთა სემინარიის 150 ყმაწვილის მი-
ღების თხოვნა მიუკია და ამათში
მიუღიათ მხოლოდ 50. ამ ყმადა სო-
მეხთა სემინარიაში 382 მოწავე სწე-
ლობს.

* 1 თებერვლიდან 8-მდე ტუფი-
ლისში ავად გამბარდა: ხმოსანი 3
კაცი, ჩრდეთელით—4, წითელით
—1 და სახლით—4.

* ამას წინადა მიხედის სამკურ-
ნალოში ერთი ხელოსანის ცოლი
ტრტინა ნიკოლოზისა მიგდა და
შესთიგლა მკურნალებს, მარჯვენა
მკლავში რაღაცა მწველტავსო. მკურ-
ნალბებმა მკლავი გაუჭრეს და საკე-
რავ მაშინის ნემსის ნაქერი ამოაღეს
მკლავიდან, ქალს მხოლოდ მაშინ-
და გაახსენდა, რომ ამ ოთხის წლის

კვირით ბურანდგან, დავინახეთ, რომ
ჩვენი აღარა გვეკითხებოდარა, ჩვენს
ბედსა და ღიბას სხვანი ვანახებდნენ,
ჩვენი მოსისხლე მტრები თვალსაც ვე-
დავ გვისწორებდნენ რუსეთის შიშითა,
და რიღას დარდი ვეჭრდნენ!... სრუ-
ლიად დავმშვიდდით, დავწინარდით
და შევეღვებით ისეთს ცხოვრებას,
რომელიც მოსალოდნელი იყო გარე-
ვითარებების და უზრუნველ-ყოფი-
ლის ხალხისაგან. *ქა-სა-სა დიდად
შესარგო, ქალი, ღვირა და ქიფი,
ვისაც-ი შეშლებდა ხელს უწყობდა.
ხოლო ვისაც ლუქა-პურის მოპოვე-
ბა თავში-საქმი ჰქონდა, იმას სდ-
ლდა შეგელო მალა ახედვას იმ ჩა-
კიკიტებდა მიწას, რომ მშიერი არ
მომკვდარყო. ამ ნაწილს ჩვენს ხალ-
ხისა არც არა ეხადარა და ვერც არს
მოსახლეს სტიტობი, ვერც არას უსაყ-
ველურებს. იმას მუდამ და ყოველგან
წინამძღოლი უჭირს მისი გზა-მარე-
ნებელი მუდამა ყოფილა და არის
სტიტობის მიერ დაწინაურებული სა-
ზოგადოება. ხოლო ამ დაწინაურე-

წინად მაშინის ნემსი მექონა პირში,
უცხადელ კუნწი მოვეკინეთ და ჩავ-
ყვალაო. მის შემდეგ რამდენსამე ხანს
უკუის ტყვილსა ვგრანობდი, მაგრამ
მერე ვაღამიარა და დამავიწყდა კიდევ
ეს ამბავიო.

* ბათუმადგან იწყებინა, რომ
ამ დღებში სოხუმს ახლოს ზღვა სა-
შინლად ადელდა და გემი „სურახანი“
იღუპებოდა. კაპიტანმა მაშინვე უბრ-
ძანა, რაც რამ ხომალდზე ბარგი და
საქონელია, ზღვაში ჩაყარეთო. საქო-
რავმა მოახსენა კრებას, რომ გამგეობა
თავის მხრივ სტილიობს სისრულეში
მოიყვანოს ის ღონის-ძიებანი, რომ-
ელიც შარშან ურჩია საფინანსო კო-
მისიამ და საქმეობაო.

* ნათლიების დღის უბედურ-
ობის დროს დაღუპულების ოჯახთა სა-
სარგებლოდ ამ თვის 18-მდე ტუფი-
ლისის გამგეობის კასსაში სულ 6,090
მან. და 72 კაპ. შესულა და აქედ-
გან შემწყობად მიუკიათ 1,619 მან.

* 30 ანერას ბაქოში მცხოვ-
რებმა ქართველებმა „სალიმო“ გამო-
რეს, რომლის შემოსავლის ერთი ნა-
ხევარი დაწინაურდა იყო ნათლიებმა
ლღეს ტუფისში მომზად უბედურე-
ბისა გამო დაზარალებულითა სასარგებ-
ლოდ. „სალიმო“ შემოსავალი შე-
სდგა 1201 მან. და 20 კ. 600
მანათი ბაქოდან უკვე გამოუზგანეს
ტუფისის ქალაქის მოურავს.

* შარშან დეკემბერს ხარკოვის
ურევრსიტეტში გათავა საფარმაცე-
ვო კურსი ერთმა ჩვენმა თანამემ-
ბულემ ბ-ნმა ილია ალხაზიშვილმა და
მიიღო წოდება პროფესორისა მო-
მბაში აღნიშნითი, რომ სამქალაქოდ
დაამთავრა სათანადო სწავლაო.

* გორში ამ თებერვლის 10-ს
გორში დროებით მოსულმა ოლქის
სასამართლომ განხილვა საქმე შესა-
ხედ შარშან ამ დროს სოფ. ქუთა-
ში მოკლულის ნიუ. მახაბლოს. რო-

ბულს საზოგადოებას ამ უკანასკნე-
ლის ოთხმოც-დაათის წლის განმავ-
ლობაში თავისის სიკაცხლის აზრად
მარტოდ-მარტო ქიფი მიანდა, სხვა
დამრწმუნებებს ვერასა მხედავდა, სხვა
უკეთესი საგანი ვერა უფიქრებ-
საწყუარის არსებობას. და ჩვენი და-
წინაურებული კაცო ავტრ თითქმის
ასა წელიწადი ქიფივდა.

მაგრამ, საუბედუროდ, ყოველსავე
მიწერს სახლვარი ჰქონია. მივიდა
ჩვენი კაცო თვისი ქონების სა-
ზღვრამდე და იქიდან გადახვდა სა-
შინელს უფსკრულს დაძაბუნებისს,
სიღატაკისს, არაფრობისს, და მხო-
ლოდ მაშინ ჩაუფიქრდა ფუძელ-გატა-
რებულს ცხოვრებას.

* ამ ჩაფიქრებას მოჰყვა სინანული
და ხომ მოგვესვენებო, რომ სინანუ-
ლისა გამო თითი ავახატო-კი ვაბა-
ტივით ხოლმე ცოდვებს ნახებოდა
მანკი. „დღეის იქით ავტრ ჩავიდნენ
შეუფრებულს საქციელსა“—გულ-
წრველად იძიხის ადამიანი სინანულ-

გორც ტყვეს განუთმავო იყო მოხ-
სენებელი. ეს კაცის კვლა ჰპარლდე-
ბა მოკლულის შინა მოსამსახურეს,
გლგებს გამრევულს, რომელიც,
გამომგებლის განკარგულებით დაბა-
ტივებულ იყო აქამდე. ოლქის
სასამართლომ უნდასაუბლოდ იცნო
ეს უკანასკნელი და გაათავისუფლა.

* აქამდე: ამ თვისი გასულს
ამავე ოლქის სასამართლოში განხი-
ლულ იქნება საქმე ყარამან მკავე-
რიანისა, რომელსაც ჰპარლდება გლეხ-
კაცების შეუფრება და განზახა ვა-
ლწვა თავის დაღუპულ საზხოლი-
სა. როგორც იქმის, ზრალბულის
დამცელებად მოდიან ცნობილი ტუფი-
ლისელი ვეჭილები: ბ-ნი ოპოი-
ნინი და შველიო.

* გზეთი „Сѣв. Кавк.“-ს შეუ-
ტყვი, დებუტატების თხოვნა იმის
შესახებ, რომ სტავროპოლი რე-
ისის გზით შეუერთონ კავკასია, შე-
წინარებული იქნება მთავრობის მი-
ერო.

* რადგან ტუფისში ამ ყმადა
სახალი გვერცელებული, გაუტერ-
ნიო მკურნალს მანამდე გაუცია თავის
ხელკეტივითა მიმართა, ყოველ-გავრი
საშუალება იქნას მიღებული ამ სე-
ნის მოსასპობლოდ. ბევრნი იმ
აზრისანი არიან, რომ ეს საშინელი
სენი რუსეთიდან ჩამოსულმა დამ-
მელებმა მოიტანეს ქალაქშიო.
(„Т. П.“)

* 14 თებერვალს, დილის 4 სა-
ათზე, შუთიან-ბაზარში იმერკლი-
ჩინალმემ დანით მოკლა სპარსეთის
ქვეშევრდომი მამედ-ალა-ხან მამედ-
ოლი, ტუბილულობის მოკერე.
მკვლელი შუბიკრეს და გამოძიება
სწარმოებს.

ში. მართლაც და ჩვენის დაწინაუ-
რებულ საზოგადოების სინანულს მოჰ-
ყვა ის შედეგი, რომ მან ამ ბოლოს
დროს ერთმა ამოიღდა ენა შესახებ
სამშობლოს ყოფა-ცხოვრებისა. მაშინ
როდესაც აქამდე უკრასკარ უზღვდა
იმ თითო-ორიოლა ქართველს მოღვა-
წეთო, რომელნიც აქა-იქა ბუტყვდნენ
მკითხლ ვარსკვლავებივით და ნა-
თელსა მუნდნენ გარემოცულს წყვი-
ადს სამშობლო ცნისს, როდესაც იგი-
ნი მისი თვალში მხოლოდ ცრუბენ-
ტელეფონ იყვნენ, დღეს და საზოგა-
დოებამ იცვალა ფერი და მზად არის
არა თუ შენ დაგვიდის ყური ჩვენის
აგვარკრიანობის შესახებ, თვითონაც
ბევრნი ამ შეგატყობინოს ამ სავნის
თაობაზე. დღეს თვითონ იმას „სამ-
შობლო“ უფრო აყვარა ენაზე, ვიდრე
იგი სხვა რომელიმე სიტყვა. მაგრამ
საუბედუროდ ცალკეობის სიტყვიდან
არსად არა გამოისულარა და ჩვენში
რალა ზღვად უნდა გარდაქმნილიყო.
კარეს სიტყვას მაშინ აქვს ლახაო,
როდესაც საქმიაც შესრულდება.

შეკვიდრის განკარგება:

გუნდის წევრები, საცა პეტერბურგის პირვის უწყება 10-ს თებერვალს, შეკვიდრის დაბეჭდილი ტელისის სათავედ-სახურაო ბანკის 5% გიროს ფრტული გაყიდვად 897/100-ის იუს 997/100-ის ბანკის 5% დანიშნული მიღველი 997/100 და დათვლილი 997/100 ამის მაგერო უნდა იუს, მიღველი 997/100 და გამოღველი 997/100.

მთავრობის ბანაკგულაბანი

სამსახურში მიღებულ იქნენ: დავითა ქარაუმიძე და აიხა იაშვილი, პირველი გირის ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორისა და მთავრ-დაგრაფისაში.

გადაყვანილ იქნენ: ფილას ფოსტა-ტელეგრაფის მოსახლე ვალექსე სეკრეტარი ნიკოლოზ დიდბულიძე სურამში, გუბერსკი სეკრეტარი იოსებ მთავარლიძე—ფილასა და ახალ-ბანაკ-სურამის ფოსტა-ტელეგრაფის და მთავრობის-ქარაუმიძე.

დათხოვნილ იქნა თავისასეუ თსოკ-ნასკურ გირის ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორის მოსახლე ზვინაბა ილიძე.

სარჩმბელისთანი

(წერილი გარდაბ)

ამ თებერვლის 13 გორში ჩამო-არჩის შარშანდელი ავახაბები—ტატე ჯიოშვილი და სანარო ხუბულური; ამათი შვილები ამანბანე—ლექსა ხსინ-შვილი—ამ სსჯელისაგან განთავი-სულიწვეულ იქნა კავკასიის მთავარ-მართებლის განკარგულებით. თებერვლის 11 გორში შივიკა ჯალათი, რომელსაც თან მოჰყავა რამ-დენიმე დაბალი წარმომადგენელი ტფილისის ადმინისტრაციისა. ამავე დღის შუა ქალაქში, ხიდის ყურთან მღებარე მოედანზე, დაიწყეს გამარ-გონი საჩრბობისა. მოედნის გარშე-შე მსჯობებლებს ელდა ევათ: თითქმის იმათ კარზე წინ უნდა მომ-ხდარიყო სახარული ამავი; ამიტომ დაეცურდნენ და ტყობის გუბერ-სარჯის დეპუტატი სთხოვს, რომ ამ მოედნიამ სამხე, ქალაქ გარედ, გადაეტანათ საჩრბობა. მათი ბრწყინ-ვალების ნება-დართოთ, იმავე დღეს

დღეს ჩვენ ყველას გულწრფელად გვგატარება, რომ ჩვენის სამშობლოს ეჭირის პატე ჩვენის ადგილი კაცობრიობის ცხოვრებაში. გვიდა გვეყვადნენ დიდ-სულივანი და დიდ-ბუნე-ბოვანი კაცნი ჩვენის ტრისა, რომელთა შეგავარდნი ადლებდნენ სახელს ჩვენის ქვეყნისა. ვიცნებობთ ქართულს მწერლობაზე და ვნატრობთ, რომ ეს მწერლობა ეკალინი დღეს მსოფლიო განათლებას და წმინდა მეცნიერების პირით ესაუბრებოდეს ყველასთვის ვასავების ენით ჩვენს ერს ანდა კარგზე. გვეწყურან ისეთი დრო, როდესაც ქართულის ქუთის ნაწარმოებს, მის ფურსსა და აზრს რამე სახარბილო ფსის დასცემს კაცობრიობის მეცნიერების სამჯავარი. დღედ გვეტყვებოდეს, რომ ჩვენი პატარა სამშობლო მოდუნელი იყოს მრავალის სასწავლებლები, სადაც ყოველს ქართველს შეეძლოს მიღება სწავლა განათლების მიანიც... ერის სიტყვით, ბევრი და ძლიერ ბევრი რამ გვიდა, ბევრგვრდაც ვიცნებობთ ტკიბილად, მაგრამ სურვილის აღსრულება უნდა, განხორციელება,

ქალაქის განაბირას, საბატონოს უკან, ლიხვისა და წმინდა წყლის გამოღვლი-სარჩებზე, ვალიტანეს საჩრბობის ბო-მეტი.

სამოკ დღეს უბედურს ავახაბებს მარტორობის ფანჯრებში და დაწმინდათ ეს ბოძები და მაშინვე მიხედრი-ლიყვნენ მათის ამართვის მიხეზსა.

— ყველიერა და საქანელს გვიმი-ზადებენო! სიტყვა თურმე ხუბულურ-მა. ტატესკი ხმა არ ამოვილა; ამ წა-მიდამ აღარც ესე და აღარც ექამა რამე. მთელი ის დღე და ღამე იდგა თურმე მუხლის თავებზე და გულ-მზურვალედ ლოკულობდა.

გათენდა 13 თებერვლის დილაღე და, როდესაც ავახაბებს ფანჯრებში ეზომი გავხედათ, დაწმინდა, რომ იქ-ვე, კედლის ძირას, უხიბინდნენ მათ სამაფსა.

— ჩვენ ვისაც ეზოკადით, ერთს წამს მოკვლავდით ხოლმე სიკაცებე-სა! ესენი-კი ავერ ხუთი-ექვსი თთვეა გვეზოკენ და ჯერაც კიდევ ავანიე-ბენ დასასრულსა!.. ნაღვილანდ სიტყვა თურმე ჯიოშვილი.

დღის 12 საათი იქნებოდა, როდესაც ადგილობრივი დროჟინა თავისის უფროსებით მივიდა საჩრბობისაგან და მის გარშემო დადგა მწკრივად. შუაში იყო დანარჩენებული კარგა მოზილილი ოახ-კუთხი მოედანი, რომელსაც სამი საჩრბობელი იყო ამბო-თული ერთმანერთის გვერდებდა. აქვე იდგნენ ჯარის უფროსები, ადგილობრივი ადმინისტრაციის წარმომადგენ-ლები, პროკურორი და რამდენიმე გარეშე წვერი აქაურის საზოგადოე-ბისა. ჯარის უკან მთელი ვეფერეთე-ობა რიგე ხელთ ეჭირათ აუარებელ მაყურებლებს, რომელთა შორის და-ინახავდით ათასანიერ ჯარის ხალხსა; ქალაქებელი, სოფლებელი, ვაჭრები, თავდაპირველი, მოხუცი, ახალ-გაზდა, ქალი, კაცი—ამ ერთმანეთში იყვნენ არტული. ნახადით აქ იმის-თანა ქარაფშუტა დედესკი, რომელიც მტერი-წლივანი ბავშვები თან მოყვანათ. შეხედებოდათ იმის-თანა უგუნუზის მამასაც; რომელიც მთელის თავისი ოჯახით აქ მომარბანე-ბულიყო... დიდ-ძალს ხალხს შერბო-ნადით აგრეთვე სახლის ბანებზე, მაღალ ხეებზე, ძველ შენობების კედ-ლებზე. მაგრამ ყველაზე მომეტებუ-

და ამა სწორედ ქა ევკოლობით კოდეს.

კერძო კაცს ბევრი სიკეთე შეუ-ძლიან, მაგრამ ყველაფერი-კი არა. ჩვენში რაკი დაიწყეს ერთი მოღვა-წე რომლებსაც საქვეყნო საქმეს, სი-ხარულით აღარა ვართ, მეტადრე თუ შეუხედილ საქვეყნო აზრს ამ საქმი-სას, ვაჭებთ და ვაღივდებთ მოღვაწე-ბისა სასივრცელად ვაღივდებთ და ვაღ-ვივდებთ. გვერანა—რაკი ამ საქმეს სათავეში ერთი კაცი ჩაუდგა, მეტი არადა არის-ნა სპერო, საქმე თავის თავად წავა; აღორძინდება, თითონაც ვაღივრდება და ჩვენც ვაგვადლოე-რებსო. ვართ ვანცხრობამო და ველით უწყვეტად ბრწყინვალე ნაყოფს. მო-ღვაწეც დაიწვებულია, ვაზარებუ-ლია. რას მიმტანებთო—შუქრბობს—ამოღენა თანაგრობნი ვახივენი ვარს, საქმე რომელიც არ ვაჩინებ-ბო. ის-კი არა თო თითონ ამ თანა-გრობიან საღივრცელივდის დროს-დე სული ჰმუნდა სასიკეთოდ განხ-რახელი საქმეს, სული ჰმუნდა იმი-ტომ, რომ საქვეყნო საქმეს ვერ გა-

ლად თქვენს თვალს ჩვენი ბებერი, მრავალნიერ ქირისა და ვების მწან-ველი, გირის სახელგანთქმული ციხე მიიტაცება თავისკენ. სხვა-და-სხვა ფერის ტანსაცმელით აჭრულბული ხალხს შერბოსტომოდ დას კერლებს და ერთბულით ვაღივრცელდა სა-ზარელს მოედანს. ვინ ვაზომავს, ვინ დასთვლის, თუ რამდენი უმანკო გარძანა მოიწოდება დღეს ბორკი-ბის გესლობა! რამდენს კაცობიყვარე-ვულში ჩავერდა თესლი შეუბრალე-ბლობისა, ავკაცობისა ამ ჩამორბო-ბის ეჭვითა?!

შესრულდა თუ არა პირველი სა-ათი, გამოხდა კიდევ ჯარის-კაცთა რაზმი, რომელიც გამოვიდა საბატო-ნობად ამ წაშობდა პირდაპირ სა-ჩრბობელსკენ. ავერ მოისმა ბორკილე-ბის ჩხაპა-ჩხუკი, ავერ თითო ავახა-ბიც, რომელთაც ვეგრდზე მოსლენ-სა შინელის სახის ვიწველ პერანგა ვა-ლაით! ხუბულური და ხსინშვილი მოღანი პირ-ლიბილთ, ავერ იქით-ქვერით. ცხადად სჩანს ავერ გან-ზობაზე: უნდათ მტკიცე ვეჯაცებად გამარდნენ საზოგადობის წინაშე!.. მაგრამ ამ ვეგარ მათს მოქმედებაში პიჭრახხი თვალი ცხადად შეჩინა-და სულისა და გულის საშინელს მდღეობებსა. ამის გამოისობით მათს გულადობას უფრო ურცხვობის ფე-რი ელმა, ვიდრე ნამდვილის ვეჯა-ცობისა. სრულიად სხვა-გვარ ამ-ქმედებად ამაინაზღე ჯიოშვილი. მის სახეზე გადასდებოდა ცოტა მკრთა-ლი ფერი... მოდიოდა ისეთნარად, თითქო რამე ღრმა ფიჭრებშია ჩან-თქმულიყო. შუშვად, წყნარად და უშინარად იტკივებოდა მხოლოდ თავის წინ და, ვივანბ, თავის მწარე ფიჭრების მეტეს ის ამ ემად ვერავის ვერა შეხვადდა!..

— ვინ იცას, რა საკიერე ანთია ეხლა მავათს გულში!.. ამბობს ვი-დაცა...

— როდესაც ადამიანი პატონსე-ბისთვის, მაღალ აზრისთვის, სახშობ-ლიო ქვეყნისთვის ცვდება, მაშინ ის გულ-დამშვიდებული ეგებება სივე-ლილსა!.. ეგენი-კი მაშ რას იგრძო-ბენ გულში, თუ არა ჯაჯოვითურის ტანჯვასა!.. ვასუხად ამბობს მეორე... გაცუებით გავიხედე იქით, საი-დამაც მოისმეს ეს სიტყვები... ხალხ-

სულედა ერთი ვატი მართო საყუარ-ბის მხნეობითა და შექმნილით. რაც-კინდა მეორე იყოს საქვეყნო საქმე, იგი თხოულობს უეჭველს დამხარებას სა-ზოგადობის მხრივ. ერთი კაცი, ვო-ლითიერ რომ იყოს, ვერ გასწავლბა-მოვლს ქვეყნისა, ხმასაც-კი ვერ მი-აწვდის ყველას და საქმე როგორ უნ-და მიიწვინებო? ჩვენ უსუსური ბავშვები ვართ დღეს საზოგადო საქმეში. გვერანა ერთს კაცს შეეძლოს მთე-ლი დღე-ღამე შუტე-ზე ვაღივრცელბო-ნოს და საშობლობის ხომ ატარებს და ატარებს თავის ღირებობის მტკიბითაო. ხშირად თვით მოღვაწესაც ვაღაქარ-ბებულნი წარმოადგენა აქვს თავის ძიარ-ღონისა და თითქმის სათაყოლად მაინა თანამოაზრისა და მითვის და-ხმარება თო სიტყვით და თო საქ-მით. შედგენა ასრეთის ორმხრივის ამ-ორ-კეტის გამოუტყდლობის ის არის, რომ ბევრი ეკითლად დაწყებული საქმე აკანსაც ვერ გასცილებდა და, რასაკვირველია, მისს ნაყოფს ვერავინ შეეცნობოდა.

მრავალი ასე უთავაპლოდ დავე-ნებული საქმე იყო მიზეზი, რომ

ში იდგა მოხუცებული, სამსახუ-რი დამოსული, ქართველი ავი-ცერი... რაზმი შევიდა შინითი, მო-ედანზე, და გარედ სარჩობელსთან, მდებლობს და პროკურორის წინაშე-მამულე პროკურორმა იწყა დამე-ტაკებულის განაჩენის კითხვა. ამ განაჩენით ავახაბებს შეიტყეს, რომ ერთი მათგანი განთავივდულიყო და ჩამოხმავან. ხსინშვილს ცხადად შეეცყო სიხარული: აღზნებული თვალეში დაუშვიდა და, წველი-დელ ურცხვის ვაგებულობის ნაც-ვად, ცრემლები ვაღმოსცივდა ლოყებზე. პროკურორის ბრძანებით, ისმინსხე თავისი ამბავებს, რომელ-თაც გამოიწვია მეგობრული კაც-ობა და თავისდებოდა დასრუნდა სა-პატიმროში. ჯიოშვილთან და ხუ-ბულურთან მივიდა შესომლი მღედე-რი, წყობისა ლოყები და აზიარა... ამ დროს განმავლობაში ტატეს თვა-ლები ზეცისკენ ჰქონდა მიტყული და ჩოხად ანძრვდა თავისხა. როცა მღედელმა შესარულა იუფისმოვალე-ობა, ჯიოშვილმა უთხრა: მამოკილოც ჩემთვის! უფალმა იქნება მათაკის ჩემი შეკვლიბანი. ხუბულური-კი ვერ-კითხი იდგა და მალე-მალე იძინა: მალე, მალე დაგვარჩით!.. აქ მოი-ყვანეს ტატეს ძმა... უკანასკნელმა ქეითინი გასწია ძმისკენ... მაგრამ პირველმა წარბო შეიკრა და გაჯე-რებით დაიძახა: ვამცალეთ, მამაშო-რე!.. ამას შედგე ავახაბებს ვადა-ლაითაო ორივენი სასრბობისა მავს კიბესთან მიიყენა. ჯერ ტატე ავიდა კიბეზე, ტორტანით შესვდა ვეზი მაღლა დღებულმა პატარა სკაზე და ნელ-ნელა ავიდა ზედა... მას ვევერ-დზე ამოვიდა ჯალათი, რომელმაც ვადაყურბამბებული თოკი თავზე ვა-დაცა; შემდეგ ვევერებშიდა სკიმი ვამოაკალა, ხელის წაყვით პავრში დააბრკოვდა და მხიარულიად დასმა-ნა: ამა, ძმობილო, ერთი ლახათია-ნად ვათამამაშე!.. შემდეგ მაღლობს ისკუბა, ძირს, დედამიწაზე ჩამობტა, ეცა დაკონწილბული ჯიოშვილს ვე-ხებში და რამდენჯერმე ღონირად დასწია. ნეტა რას განძობდა ამ დროს უბედური ხუბულური, რომელიც იქ-ვე ახლო იდგა და სულარის ქვეში-დამ ვასტკეროდ თავის ბელადის და

ჩვენს საზოგადობად თითქმის და-კარგა რწმენა იმისი, რომ ჩვენ შეე-ვედლოს რისავე ვაძლოა, დამთავ-რება და სანატრელად ვავერგვიწე-ბა. თანაც რომ ცოტათი მანიც შე-ვისსუბუქათ ბოლო ჩვენთა დაწყე-ბულივანდა უნაყოფობისა, მოვეცეხით თავის გამართლებას ან იმითი, ვი-თომც ჩვენს მომძვინვარე შესურდანი ჩვენი სიკეთე, ვეგობრებს, ცული ვნა ჩაუბრებს—და ავერ საქმე ჩამოლაო. ხშირად-კი ჩვენი ყოვლად ვამარა-თუმბული საბოთი ვახავთ ჩვენი ვან-თქმული სიღარიბე, უფულობა. ამა-მდენი დამდენი ათასი თუმანი მქო-ნიდა, თუ კოქს აღჩურე არ ვავეყენებ-დიო. რა ვენათ, ღარიბები ვართ და ეხლა ხომ უფულობა აღარა ვყოლე-ბარაო. სჩანს, რომ ჩვენ ვეღარას მოვახებებთ ცხოვრებაში სკეთი-ლისა, დღითი-დღე თუ უფრო და ვეღარავინ ვაღივრცელბოდა, ადრეც ვეღიდრე-ბით. მამასადამე, უნდა გულზე ხელე-ბი დავიკრიბოთ, ვეზილით თვალთ-და ჩვენისავე ნებით. ღღებზე ვადა-ვიცვლით. რაღად გვიდა სიკაცებლ, თუ-კი ხელმეურლები უნდა ვიყვნეთ

ამხანაგის პავრში პროკურორსა. პატე-რა ხანს უკან პავრში დავიკა ვაშე-შეული ვევაში. ახლა როგი მიდგა ხუბულურზე, ამან ვალათს აღარ მოუცვდა: კიბე-ზე მართად აირბნა და პატარა სკა-ზე-კი არ ავიდა—ახტა. ჯალათმა თოკი ვადაცვა კისერზე და ამასაც იმეგობარ ჰყა ხელი, როგორც ჯე-როშელს. ამან რამდენჯერმე ვაჭირა ვეხები, ხელი იტაცა ყელთან, მაგ-რამ მალე ვაშეშდა ესეც. ვიღამაც მადანა: კოტა მალა რომ იაიწიო! მადანე, კარგი იქნებოდა... სჩაქარზე ეცნენ თოკის წვერსა და დას-წვეს... კარგა მალა რომ იტანეს, უცებ თოკი გაწყდა და მომა-კეცებად სამშინელი ზღართან ვაგოლ ძირსა. იმავე წამს ჯალათი მივარდა, ვაწყვეტლს თოკში ხელეზი წაილ-და მიწაზე ვათარ-ვამათიანი ხუბუ-ლური, რომელიც ამ დროს ვეხებს იქნევდა. სჩაქარზე ვადაცვას მეს-სველ საჩრბობელს თოკი და ძირს და-სველი ისევ მალა ასწიეს. მაცქე-რალთა შორის ამ დროს სანაირბ-ბური სიწვე იყო ჩამოვარდნილი... ყოველი მათგანი მხოლოდ ეჭვარ-იყო ვადაცქეული... მათს ვაფიქრე-ბულს სახეს ვანივრად ვაქვეტილი თვალეზი რაღაც საზარელს მეტყე-ვანობას აძლევდა. საზარელი სანა-ხავი იყო როგორც შინითი მოედ-ანი, ისე ვარტა—მაყურებელი... მაგრამ ვივინ რამდენიმე წამი, პავ-რში პროკურორი ორი ვამიანს შესვ-და და მისთან ვანდა ახლა მოძრაობა, ხმარობა საზოგადობაში... უკანას-კნელმა ნახა ყოველივე წველი ამ ხარ-დაცვების ამბისა და თითქმის თვა-ლი და გული შეაჩვია. ამასობაში ვივინა მთელი ნახვარ-სათი, ექიმებმა და პროკურორმა ვა-დასწვეტეს: ახლო-კი მკვდარი იქი-ნაზნო და უზრძანეს ჯალათს მათი ჩამონხანა. ჯალათმა ვასწავა ჯეო-წილის თოკი... ძირს დაცემულს ვეგას ვადახადას სუღარა პირისაგანსა და გულზედა. ბევრგულ ვამიგონია, ჩამორბობის კაცს თვალის კაკლები და ენა ვაღმეგავრდნილი აკვსო. აქ ამ ვაფირ სრულიად ვერა ენაზე რა! სახე ჰქონდა ჩვეულებრივის მიკა-ვლებლისა: პირი კოტათი ვაღებუ-ლით, თვალეზი კოტათი ვაგილუ-

სიმუდამოდ—აქაოდა—ფულები არ მოვეცემებოდა ვიბეზით.

არა, პატერბო, მიზეზ-მიზეზ დღის მარბილი აკლია. მხოლოდ უწინა ყოფი-ლა თურმე, რომ ციღე-გულ-გულაზე უყრით ფულები ნაცარ-ქვეებისთვის. ფული, შეღებება, ქონება ისეთი რამ არის, რომელიც ვეწე-და-ვეწა სდვის მხნესა და ვამარჯს. ტყულობა-კი არ არის ნათქვამი—მნენ იყავ და ვანლი-ერბოდი. ჩვენ ისეთი მოღუნებული, მოუღურებელი, ვამოუტყდელი და უზრუნველი ხალხი ვართ, რომ იქ-ნა ფული რომ უთავალე ვაქმე-დეს, მინც არა ვამოგვივიდეს-რა ხელივინდა. პართალია, ფული ძლიერ დღის ღონეა, მაგრამ მომატებულ ნაწილად-კი

ხეჩნის სჯობია ღონესა, თუ კაცი მოიგონენას. დღეს ქართველს საზოგადობაში დატრიალდა ცხოველყოფილი სურ-ვილი საზოგადო საქმის ძიებისა. რა-ღვან მხოლოდ საზოგადო საქმეში ჩვენის ხსნა, ამიტომ ყოველის ქარ-თველის ადგილი ვილა ვეგინავ-ლის და ვაგვიანხის ის ხეჩნის, რომ-ღლითაც შესაძლებელი იქნებდა ჩვენ-თვისაც ვაძლიერა საზოგადო საქმისა.

